

V Bruselu dne 29.4.2020
COM(2020) 315 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Podpora západního Balkánu v boji s pandemií COVID-19 a při obnově po ní

**Příspěvek Komise před setkáním vedoucích představitelů EU a zemí západního
Balkánu dne 6. května 2020**

Sdělení Komise

Podpora západního Balkánu v boji s pandemií COVID-19 a při obnově po ní

I. Úvod

Západní Balkán je nedílnou součástí Evropy a geostrategickou prioritou pro Evropskou unii. Evropská perspektiva celého regionu byla opět potvrzena v březnu 2020, když členské státy schválily návrhy Komise na **posílenou metodiku**¹ pro proces přistoupení a rozhodly se zahájit jednání o přistoupení s **Albánskou republikou a Republikou Severní Makedonie**. Je velmi důležité, aby Evropská unie i nadále podporovala stabilitu a prosperitu regionu a vycházela z našich společných strategických zájmů.

I přes rázná opatření, která přijaly samy partnerské země západního Balkánu, **pandemie COVID-19** má kromě svého bezprostředního lidského dopadu **rušivý vliv na ekonomiky regionu a na životy lidí**. Představuje nebyvalou zátěž pro jejich systémy zdravotní péče a sociální ochrany. Tisíce občanů jsou ohroženy ztrátou zaměstnání a dočasná státní podpůrná opatření (dávky v nezaměstnanosti, odklady/prominutí daní a příspěvků na sociální zabezpečení atd.) mají významný fiskální dopad. Vlády musí rovněž rychle rozšířit pokrytí systémů sociální ochrany. Pandemie také ovlivnila společné úsilí související s migrací.

I když je sama EU pandemií těžce postižena, má zvláštní **odpovědnost a zájem vést celosvětovou reakci** a poskytovat pomoc partnerům, kteří ji potřebují, a to tím spíše ve svém bezprostředním sousedství. EU jako součást svého mezinárodního úsilí **poskytuje západnímu Balkánu zásadní a nebyvalou podporu**. EU zajišťuje finanční podporu ve výši přes 3,3 miliardy EUR pro země v regionu na řešení bezprostřední zdravotní krize a z ní vyplývajících humanitárních potřeb, jakož i dlouhodobějšího a strukturálního dopadu na jejich společnosti a ekonomiky. EU se dále k zemím západního Balkánu chová s ohledem na jejich evropskou perspektivu jako k privilegovaným partnerům a umožňuje jim přístup k mnoha iniciativám a nástrojům vyhrazeným pro členské státy EU.

Vedoucí představitelé EU a regionu se dne 6. května 2020 setkají, aby se zamysleli nad výzvami, jimž společně čelí. S cílem přispět k těmto jednáním objasňuje toto sdělení **solidaritě Evropské unie se západním Balkánem** při řešení bezprostředního dopadu pandemie COVID-19 a vytyčuje oblasti vzájemné spolupráce. Předvídá dlouhodobější podporu EU pro hospodářské oživení a **připravuje půdu pro podrobnější hospodářský a investiční plán týkající se regionu, který má Komise předložit** v průběhu tohoto roku. Očekává rovněž další intenzivnější angažovanost a podporu EU s cílem realizovat evropskou perspektivu regionu tím, že podpoří všechny partnery při **řešení nezbytných zásadních demokratických a hospodářských reforem a reforem právního státu** s ještě větším nasazením, jak je stanoveno v posílené metodice.

¹ Sdělení Komise „Posílení procesu přistoupení – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán“, [COM\(2020\) 57 final](#).

II. Podpora EU pro boj západního Balkánu s pandemií COVID-19

V reakci na krizi se EU rozhodla poskytnout podstatnou finanční podporu, ale také v maximální možné míře zahrnout západní Balkán do své vlastní reakce. I když podporu regionu poskytli i jiní partneři, EU je díky pružným postupům a včasným rozhodnutím opět nejefektivnějším a nejspolehlivějším partnerem regionu.

EU zmobilizovala **balíček více než 3,3 miliardy EUR** ve prospěch **občanů** zemí západního Balkánu². To zahrnuje přerozdělení prostředků z **nástroje předvstupní pomoci (NPP)**³ ve výši **38 milionů EUR** na okamžitou podporu zdravotnictví, zejména dodávkami základního vybavení pro záchranu životů, jako jsou osobní ochranné prostředky, testy a ventilátory⁴, **389 milionů EUR** na pokrytí **potřeb sociálního a hospodářského oživení** a dalších **455 milionů EUR** v podobě **balíčku hospodářské reaktivace** pro region v úzké spolupráci s mezinárodními finančními institucemi, jakož i návrh⁵ **makrofinanční pomoci** ve výši **750 milionů EUR** a **balíček pomoci** ve výši **1,7 miliardy EUR** od **Evropské investiční banky**. EU také poskytuje **okamžitou humanitární pomoc zranitelným uprchlíkům a migrantům ve výši 4,5 milionu EUR** na ochranu, podporu nezletilých osob bez doprovodu a zdravotní péči, včetně připravenosti na pandemii COVID-19, a mimořádnou podporu pro migranty a uprchlíky, kteří uvízli na západním Balkáně, ve výši **8 milionů EUR** z **nástroje přispívajícího ke stabilitě a míru**. Kromě toho se **Fond solidarity** EU, který je otevřen těm zemím západního Balkánu, které začaly jednat o svém přistoupení, nyní rovněž vztahuje na krizi v oblasti veřejného zdraví.

Významná část ekonomické podpory EU **pomůže soukromému sektoru řešit problémy s likviditou a finanční problémy** prostřednictvím mobilizace systémů záruk financovaných z prostředků EU, a to ve spolupráci s mezinárodními finančními institucemi.

Reakce EU se řídí **přístupem „tým Evropa“**⁶: naše rychlá a cílená podpora kombinuje zdroje od orgánů EU, členských států a finančních institucí, zejména Evropské investiční banky a Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Společně se svými partnery zajišťujeme, aby značné finanční prostředky EU, které jim již byly přiděleny, byly zacíleny tak, aby pomohly řešit dopad pandemie. Některé členské státy EU zároveň poskytují dvoustrannou podporu, ať už v podobě finanční pomoci, nebo darů zásob.

V důsledku šíření onemocnění COVID-19 západní Balkán rovněž **aktivoval mechanismus civilní ochrany Unie** a již začal dostávat pomoc od členských států a zúčastněných států mechanismu. **Srbsko, Severní Makedonie a Černá Hora** jako zúčastněné státy mechanismu jsou schopny přispívat a žádat o podporu kapacit rescEU, včetně vytváření zásob lékařských protiopatření a vybavení. Mezi osobami repatriovanými do Evropy díky letům organizovaným a spolufinancovaným mechanismem civilní ochrany Unie byli i uvízlí občané

² Finanční prostředky přidělené ve stávajícím víceletém orientačním programu na období 2014–2020.

³ Upravují a urychlují se také stávající programy podpory NPP, např. předvstupní pomoc EU na rozvoj venkova (IPARD) a přeshraniční spolupráce EU a západního Balkánu (REGIO).

⁴ EU financuje dodání přibližně 95 000 testů na onemocnění COVID, 500 nemocničních lůžek, 450 ventilátorů, 100 monitorů intenzivní péče, 100 kontejnerů pro třídění, 10 sanitek, jakož i více než 4,5 milionu kusů ochranného vybavení a stovky zdravotnických prostředků (jako jsou rentgenové přístroje, elektrokardiografy, výpočetní tomografy, defibrilátory, infuzní pumpy) a tisíce kusů zdravotnických potřeb (např. teploměrů, katetrů, trubiček, injekčních stříkaček, roušek). EU rovněž uhradila náklady na 16 dálkových letů, jimiž bylo přepraveno 750 tun zdravotnických potřeb zakoupených z jiných zdrojů.

⁵ Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o poskytnutí makrofinanční pomoci partnerským zemím procesu rozšíření a evropského sousedství v souvislosti s krizí způsobenou pandemií COVID-19, 2020/0065 (COD), 22. dubna 2020.

⁶ Sdělení o globální reakci EU na COVID-19 (JOIN(2020) 11 final) ze dne 8.4.2020.

ze zemí západního Balkánu. Orgány civilní ochrany zemí západního Balkánu se budou nadále účastnit školení, cvičení a výměny odborníků v mechanismu civilní ochrany Unie. EU rovněž **oceňuje cennou podporu**, kterou země západního Balkánu poskytují EU a svým bezprostředním sousedům, pokud jde o zdravotnický personál a vybavení. Je to výrazem solidarity a základních hodnot, na nichž je EU založena.

Nynější pandemie tak jasně ukazuje, jak EU a západní Balkán **společně řeší společné problémy**. To zahrnuje **společné zadávání veřejných zakázek na zdravotnické vybavení**, vynětí regionu z **režimu vývozních povolení** EU pro osobní ochranné prostředky⁷ a **dodávky testovacího materiálu** EU vyvinutého společným výzkumným střediskem Evropské komise k zajištění správného fungování testů na koronavirus na západním Balkáně. Zúčastněné strany z celého regionu jsou plně začleněny do evropského **výzkumného a inovačního** úsilí v souvislosti s onemocněním COVID-19. Celý region rovněž využívá technickou pomoc a výměnu informací, kterou usnadňuje **Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí**, zatímco kandidátské země západního Balkánu byly pozvány jako pozorovatelé do **Výboru EU pro zdravotní bezpečnost** a získaly přístup k souvisejícímu **systému včasného varování a reakce**.

Díky společnému návrhu stálého sekretariátu Dopravního společenství a CEFTA byl koncept „zelených pruhů“ rozšířen na země západního Balkánu a zajišťuje rychlý tok základního zboží v regionu. Komise je také připravena tento region úzce spojit s prováděním svého „**společného evropského plánu** rušení opatření proti šíření COVID-19“. Kromě této mimořádné hygienické situace a souvisejících omezení pohybu zboží a cestujících je Komise rovněž odhodlána dlouhodobě přispívat k lepšímu propojení se západním Balkánem a řešit strukturální překážky na hranicích mezi EU a zeměmi západního Balkánu. Komise také vydala pokyny⁸, jak zavádět **dočasná cestovní omezení** vztahující se na veškeré cesty, jež nejsou nezbytně nutné, ze třetích zemí do EU, včetně zacházení s těmi, kdo jsou nuceni pobývat v EU déle, než je jim povoleno.

Tato spolupráce mezi EU a západním Balkánem a podpora EU **daleko přesahuje to, co regionu poskytl kterýkoli jiný partner**, a odráží strategické zakotvení regionu. Orgány EU se zapojily do intenzivních komunikačních kampaní, v nichž informovaly o poskytování pomoci EU, spolu s členskými státy zveřejnily v regionu společné názorové články podporující kampaně „zůstaňte doma“ a přispěly k šíření věcných informací o onemocnění COVID-19. V tomto ohledu je třeba veřejně a důrazně reagovat na pokusy zkreslit původ krize a úsilí o její řešení, přičemž je třeba posílit spolupráci při prosazování svobody projevu a svobody sdělovacích prostředků.

III. Doba po pandemii COVID-19 – hospodářský a investiční plán oživení

Západní Balkán bude potřebovat i nadále podporu při **řešení dopadu krize COVID-19**. Jakmile budou okamžitá opatření k omezení pandemie COVID-19 zmírněna, začne nová fáze úzké spolupráce s cílem řešit tvrdý sociálně-ekonomický dopad krize. Evropská komise v průběhu tohoto roku předloží **hospodářský a investiční plán pro region**.

Součástí plánu bude **velký investiční balíček pro region**. Pro nástroj předvstupní pomoci III na **období 2021–2027** Komise dne 2. května 2018 navrhla celkovou částku 14,5 miliardy

⁷ Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/568 ze dne 23. dubna 2020, kterým se vývoz některých produktů podmiňuje předložením vývozního povolení (Úř. věst. L 129, 24.4.2020).

⁸ C(2020) 2050 final.

EUR, z níž největší část je určena pro země západního Balkánu. Komise plánuje **zdvojnásobit poskytování grantů** prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán na podporu rozvoje soukromého sektoru, propojení, digitalizace, zelené agendy a sociálních investic. Předpokládá rovněž výrazné **zvýšení finančních záruk na podporu veřejných a soukromých investic** v regionu prostřednictvím zvláštního **záručního nástroje v rámci investičního rámce pro západní Balkán**.

Ekologická a digitální transformace budou hrát ústřední roli při obnově a modernizaci ekonomik zemí západního Balkánu. Investice do čistých a digitálních technologií a kapacit spolu s oběhovým hospodářstvím pomohou vytvářet pracovní místa a růst. Podpora bude rovněž poskytována s cílem zlepšit **konkurenceschopnost** ekonomik zemí západního Balkánu, **lépe je propojit v rámci regionu a s EU** a přispět k tomu, aby byly země západního Balkánu **připravené na digitální věk**. Podpora bude poskytována pro hospodářství ve prospěch lidí, a to i prostřednictvím spolupráce, pokud jde o **vzdělávání a zdravotnictví** (v neposlední řadě s cílem budovat odolnost systémů zdravotní péče), **sociální ochranu a začleňování**, rovné příležitosti, přístup na trh práce (zejména větším zajištěním aktivních politik na trhu práce), **spravedlivé pracovní podmínky** (mimo jiné prostřednictvím podpory pro posílení sociálního dialogu), kulturu, výzkum a inovace.

Bude kladen velký důraz na **dopravní a energetické vazby**, které jsou zásadní pro hospodářský rozvoj regionu i EU. EU má v úmyslu navrhnout letos balíček ve výši 135 milionů EUR⁹ na financování šesti dalších infrastrukturních investičních projektů v rámci agendy v oblasti propojení pro západní Balkán. S ohledem na tyto finanční prostředky **překročí EU svůj příslib z roku 2015 poskytnout na agendu v oblasti propojení do roku 2020 granty v hodnotě 1 miliardy EUR**, které následně zmobilizují téměř 4 miliardy EUR na 45 investic do infrastruktury propojujících region s prioritními osami transevropských dopravních sítí (TEN-T) a do projektů společného zájmu Energetického společenství. Aktivní regionální spolupráce v rámci Energetického společenství a iniciativy pro energetické propojení střední a jihovýchodní Evropy je dobrým základem pro urychlení investic do těchto energetických spojení i do projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti.

EU bude i nadále věnovat zvláštní pozornost **problémům, s nimiž se potýkají mladí lidé**, zejména pokud jde o pracovní vyhlídky, nerovnost a udržení mladých talentů v regionu, **s cílem bojovat proti odlivu mozků a dalším demografickým problémům**, jimž region čelí. Finanční prostředky z programu **Erasmus+ pro region se od roku 2018 zdvojnásobily** (na více než 65 milionů EUR), přičemž větší důraz se kladl na odborné vzdělávání. V budoucnosti bude ještě více posíleno zaměření na digitální dovednosti i na výzkum a podnikatelské dovednosti s cílem připravit mladé lidi tak, aby byli hospodářsky úspěšní a aby se jim dařilo v digitálním věku.

Pandemie COVID-19 zvýraznila význam řádného fungování **jednotného trhu** EU jako klíčového prvku naší **prosperity** a **odolnosti**. Rovněž podtrhla vysokou sociálně-ekonomickou vzájemnou závislost mezi ekonomikami EU a zemí západního Balkánu a v rámci regionu samého. Proto bude mít zásadní význam **účinnější propojení ekonomik západního Balkánu – v rámci regionu a s EU**. To vyžaduje silnější angažovanost všech partnerských zemí západního Balkánu, pokud jde o prohloubení inkluzivní regionální hospodářské integrace a **rozvoj společného regionálního trhu**, jak bylo dohodnuto, na

⁹ Kromě toho bude na podporu přípravy a provádění projektů v rámci investičního rámce pro západní Balkán poskytnuto 65 milionů EUR. Hodnota balíčku v oblasti propojení z roku 2020 financovaného z prostředků EU tak dosáhne 200 milionů EUR.

základě *acquis* EU a dodržování závazků EU, které rovněž **učiní region přitažlivější oblastí pro investice.**

V tomto ohledu jsou nápomocny **regionální organizace** – Rada pro regionální spolupráci, Dopravní společenství, Energetické společenství a Středoevropská zóna volného obchodu. Projekty financované z prostředků EU také hrály klíčovou roli při snižování překážek obchodu.¹⁰

Všechna tato podpůrná opatření mají stejné cíle: přeměnit země západního Balkánu ve **fungující tržní ekonomiky schopné plně se začlenit do jednotného trhu EU**, zlepšit podnikatelské a investiční prostředí, a tak přispět ke zvýšení obchodních toků v rámci regionu a s EU¹¹, vytvářet pracovní místa a příležitosti, a tím snížit odliv mozků z regionu. Současná krize tedy nesmí odvést pozornost od hlavních strukturálních nedostatků, jako jsou vysoká nezaměstnanost (zejména mezi mladými lidmi), nízká účast na trhu práce (zejména u žen); nesoulad mezi dovednostmi a potřebami trhu práce; nedostatečná sociální ochrana; nízká produktivita a konkurenceschopnost zemědělství, nediverzifikované dodávky energie a nízká energetická účinnost. Důležitým rámcem pro řízení a podporu makroekonomických a strukturálních reforem je i nadále dobře zavedený hospodářský a finanční dialog, založený na **programech hospodářských reforem** partnerských zemí.

Cílem hospodářského a investičního plánu bude **uspíšit dlouhodobé oživení**, zvýšit hospodářský růst a podpořit reformy nutné k pokroku na cestě do EU. Hospodářský a investiční plán bude vycházet z priorit, které stanovila Evropská komise pro svou vlastní práci na období 2019–2024, a bude s nimi sladěn.

IV. Provedení zásadních reforem

Oživení po nynější krizi bude účinné, pouze pokud **země budou nadále plnit své reformní závazky** a dosahovat hmatatelných výsledků při jejich provádění. To je klíčem k uskutečnění jejich evropské perspektivy. Kromě pokračujících hospodářských reforem to vyžaduje **větší zaměření na právní stát a fungování demokratických institucí a veřejné správy.**

Zásadní je posílení **právního státu ve všech jeho aspektech**. Vyžaduje to nezávislé a účinné soudnictví, solidní výsledky v boji proti korupci a organizované trestné činnosti a terorismu i účinnou ochranu základních práv, včetně svobody projevu a sdělovacích prostředků. Konkrétněji je nanejvýš důležité, aby mimořádná opatření přijatá během krize nebyla na úkor základních zásad a hodnot a aby tato opatření zůstala přiměřená, časově vymezená a nadále podléhala demokratickému dohledu.

Na základě již existující rozsáhlé spolupráce je nezbytné zajistit trvalé aktivní zapojení prostřednictvím společných opatření stanovených po vzájemné dohodě v oblasti **bezpečnosti**, včetně boje proti rizikům praní peněz a financování terorismu, a v oblasti **řízení migrace a správy hranic**. Klíčovými prioritami zůstávají **silnější demokratické instituce a inkluzivnější demokratické procesy**. **Reforma veřejné správy** má zásadní význam pro zlepšení správy na všech úrovních. To zahrnuje větší transparentnost a vyvozování

¹⁰ Systém pro výměnu údajů o spotřební dani byl například modernizován tak, aby byla zajištěna včasná elektronická identifikace nákladních vozidel přepravujících základní zboží, sdělovaná hraničním přechodům s cílem umožnit nákladním vozidlům překročit hranici zelenými pruhy.

¹¹ V tomto ohledu Komise dne 3. dubna navrhla prodloužit autonomní obchodní opatření EU pro země západního Balkánu o další období 5 let do konce roku 2025 (COM(2020) 135 final), 2020/0051 (COD).

odpovědnosti, řádné řízení veřejných financí a profesionálnější orgány veřejné správy. Výše uvedené jako celek tvoří základ pro trvalé hospodářské oživení.

Komise je i nadále pevně odhodlána podporovat region při řešení těchto reforem. Další opatření budou uvedena ve sdělení Komise v průběhu tohoto roku.

Krise COVID-19 je zkouškou naší solidarity a odhodlání, ale také jasným dokladem toho, že jako Evropané se společným osudem spolupracujeme úžeji. V tomto ohledu uznáváme, že partnerské země západního Balkánu budou muset najít své místo v našich nadcházejících úvahách o budoucnosti Evropy. Společně tuto krizi překonáme a zotavíme se. A společně budeme dále posilovat svou spolupráci, abychom pomohli našim partnerům splnit požadavky pro členství v EU.
